

SAN PEDRO — LA SERENA

El Desierto de Atacama. De droogste woestijn ter wereld en daar ligt Calama op een hoogte van 2250 meter in een grote zandbak te branden in de zon. De stad met 150.000 inwoners dankt zijn bestaan aan de grote open kopermijn.

We hebben ons opgegeven voor de excursie en rijden de volgende dag richting Chuquicamata waar we met een groep van 30 personen in een touringcar het oorspronkelijke mijnwerkersdorp en de mijn gaan bekijken.

De bus staat klaar, we ondertekenen een documentje waarmee we de minecompany vrijwaren van mogelijke schadeclaims na ons bezoek en de gids controleert onze kleding. Die moet namelijk het gehele lijf bedekken. De mouwen van mijn overhemd zijn te kort, dus krijg ik een donkerblauw Mao-jasje en wanneer we voorzien zijn van een helm gaan we eerst naar Chuquicamata.

Het dorp ligt vlak naast het enorme kopergat en is daarom in 2007 ontruimd. De lucht is sterk verontreinigd en de gezondheidsrisico's zijn te groot geworden. Desondanks wilden veel bewoners hun huizen niet verlaten. Ze zijn er geboren en opgegroeid in een hechte en solidaire gemeenschap met alle denkbare voorzieningen. Ze wonen nu in Calama. Wij lopen door een openluchtmuseum waar twee jaar geleden nog meer dan 2500 mensen leefden en werkten. Een vreemde gewaarwording.

De mijn zelf is een indrukwekkend gat met een omvang van vijf bij drie kilometer en 1000 meter diep. Vrachtwagens worden door vijftig meter hoge graafmachines in twee of drie 'happen' gevuld met 200 ton kopererts en kruipen langs de hellingen omhoog. Vierentwintig uur per dag, zeven dagen in de week en dat levert jaarlijks 700.000 ton koper op.

De stijging van de koperprijs bracht nieuwe welvaart in Calama en dat merk je wanneer je door de stad wandelt; veel luxe winkels, koopgrage Chilenen en allerlei openbare voorzieningen, die we tot nu toe nog nauwelijks hebben gezien. De andere kant van de medaille is de zwaar vergiftigde bodem, vooral met arsenicum. Dat zit ook in het kraanwater en daarom drinken we hier flessenwater.

De douches op de camping zijn in ieder geval goed en of ons dat over enige tijd vreemde bijverschijnselen zal opleveren is van later zorg!

Op weg naar San Pedro de Atacama stoppen we na enkele kilometers buiten Calama. De woestijn ligt bezaaid met huishoudelijk afval. Vooral plastic zakken. Wanneer we hier in de supermercado onze boodschappen doen staat bij elke kassa een inpakker die minimaal vijftien zakken gebruikt om onze spullen in te

pakken. Niet erg milieuvriendelijk en we zien nu de gevolgen. Zo'n open stortplaats heeft ook zijn voordelen. Ik vind een mooie plaat blik, waar we in San Pedro een hoekprofieltje uithalen, dat inmiddels met superlijm van Dirk onder de watertank is gelijmd. Daar zat op de lasnaad een kleine lekkage. Waarschijnlijk ontstaan op de ripio-wegen.

San Pedro is een kleine oase en ligt in een schitterend vulkaanlandschap. Ook hier een Valle de la Luna, zoutmeren met Flamingo's, oude indianennederzettingen en geisers. Daarom is de plaats uitgegroeid tot een gezellig toeristisch centrum waar allerlei kleine reisorganisaties excursies in de omgeving organiseren. De komende dagen komen we vaker busjes met toeristen tegen op de plekken die wij ook bekijken. Dan ervaren we meteen het voordeel van ons eigen vervoer. Wij hebben alle tijd terwijl zij door hun chauffeur in de bus worden getoeterd voor de volgende bestemming.

Onze uitvalsbasis is camping 'Buenas Peras' een totaal verwaarloosd stukje grond aan de rand van het dorp. Niks buenas peras, maar kale dode bomen. '24 Horas agua caliente', zegt de signora. Maar er staat geen gasfles. Wanneer we willen douchen kloppen we aan bij haar huisje van hardboard, waarna ze de gasfles van haar kooktoestel pakt, mee naar buiten neemt en ons tien minuten de tijd geeft om te douchen. Armoe aan de rand van een verder rijk dorpje, vol met hostals, hotels, eettentjes, internetcafé's en winkeltjes met folkloristische kunstnijverheid. Alles achter bruine adobe-gevels langs stoffige straatjes. 's Avonds vol toeristen, vooral veel backpackers die met nachtbusen worden aangevoerd uit La Paz en Santiago.

Een gezellige sfeer waarin we ons prima thuisvoelen. We blijven vijf dagen en maken elke dag een trip door de omgeving. De Valle de La Luna met haar veelkleurige rotspartijen en hoge zandduinen, een mooie rit naar de 4300 meter hoog gelegen geisers van Tatio met onderweg een meertje met trekvogels die het regenseizoen in Bolivia zijn ontvlucht en een dag voor de Salar de Atacama met het reservaat voor de flamingo's.

Bij de geisers kunnen we zwemmen in warm water bij een buitentemperatuur van vijf graden. Er is verder niemand in het geiserpark. De toeristenbussen gaan al om vier uur 's morgens en zijn inmiddels op de weg terug. Vanwege de smalle ripioweg rijden we liever niet in het donker en vertrekken als de zon opkomt, om zeven uur. Negentig kilometer die we in drie uur afleggen, waarbij de auto de laatste twintig kilometer behoorlijk pruttelt en rookt. Waarschijnlijk hebben we bij de laatste tankstop een mindere kwaliteit diesel gekregen.

De Salar de Atacama is een ondergronds zoutmeer, begraven onder een dikke laag vulkanisch materiaal.

Het meer heeft een probleem. Vanwege de flamingo's is het nu een natuurreservaat, terwijl onder de oppervlakte grote hoeveelheden lithium en borax zitten. Economische belangen en natuurbescherming, dat gaat moeilijk samen.

Op de terugweg bezoeken we Toconao aan de Quebrada (kloof) de Jere. De Iglesia San Lucas, een wit kerkje met een strooien dak en een vrijstaande klokkentoren ligt aan het dorpsplein en heeft de mooiste kerststal die we ooit hebben gezien. Alle banken aan de rechterkant zijn verwijderd en van achter in de kerk tot de kerstgroep voorin is het omliggende landschap nagebouwd, met de Miscanti-vulkaan, een stukje woestijn met cactussen en vicuna's, een meertje met porseleinen flamingo's, het stadje zelf, de bewoners en daar tussendoor lichtslingers. Prachtige kitsch.

De laatste dag is voor San Pedro zelf, mail beantwoorden en een nieuwsbrief schrijven.

Marieken is 14 december jarig en dat hebben we natuurlijk gevierd, met serpentines in de kale perenboom, cadeautjes en 's avonds uit eten op het terras van een van de vele restaurantjes. De bediening brengt zingend het nagerecht. Alle andere gasten, een buslading middelbare scholieren uit Santiago, zingen uitbundig mee en dus moet Marieken even spreken. Tot slot krijgen we een bajativo (likeurtje na) van het huis. Het drankje heet rica-rica en komt uit een fles pisco met daarin de doorntakjes van de rica, een woestijnstruik. Het smaakt in ieder geval lekker. De meisjes naast ons die het verst van hun docenten zitten krijgen stiekem een glaasje van de eigenaar en slaan dat in één teug achterover. Ze maken een snoepreisje aan het eind van het schooljaar en komen duidelijk uit de upperclass. Ze reizen in een luxe VIP-bus en zijn met het vliegtuig naar Calama gevlogen. Ze spreken vloeiend minstens één vreemde taal, Engels of Frans.

Op vrijdag 18 december verlaten we San Pedro en maken een lange, vrij saaie rit naar de kust. Kaarsrechte oneindig lijkende wegen door de vlakke woestijn.

Iets voorbij Antofagasta vinden we een kleine strandcamping waar we één nacht mogen staan, omdat in het weekend veel Chileense families hier hun Santa Claus-feest komen vieren. Dat gebeurt nu ook als we arriveren. Grote stapels cadeaus onder luifels naast de bbq. Gezellig met zijn allen eten en tot slot krijgen de kinderen hun doos. De meisjes poppen en my little pony's, allemaal in het roze en de jongens auto's en plastic geweren.

's Nachts is het ook gezellig. Tot 12 uur horen we alleen de branding, daarna parkeert een auto naast ons, gaat de radio op luid en horen we bierflesjes, totdat de

heren besluiten dat ze aan het werk moeten. Van oude kunststofzakken naaien ze een groot tentdoek in elkaar en spannen dit tussen een aantal picknickplekken. Morgen, wanneer ze hier met hun gezinnen gaan feestvieren, vertellen ze trots aan hun vrouwen hoe zwaar en moeilijk die klus is geweest! Om vier uur zijn ze klaar en kunnen we eindelijk gaan slapen.

We rijden de volgende dag verder langs de mooie oceaankust en stoppen even in Poposa om te zien waar vroeger de Boliviaans-Chileense grens liep. Dat zit de Bolivianen nog steeds dwars; ze hebben geen kust meer en zijn voor hun im- en export afhankelijk van Chili. Daar zijn nu afspraken over, maar in de Boliviaanse politiek is dit nog steeds een hot item, vooral in verkiezingstijd, wanneer een beroep wordt gedaan op de sentimenten van de bewoners.

De vissers komen net hun dagvangst in het haventje afleveren en Dirk koopt een flinke congrio, zeepaling. Deze wordt gevangen met de harpoen en is een van de meest geliefde vissoorten. Stevig visvlees en hij smaakt heerlijk.

De kustweg doet denken aan de beroemde Great Ocean-road langs de zuidkust van Australië; voor de kust kleine grillig gevormde rotseilandjes waarop hoge golvende witte fonteinen maken. Ver uit de kust ontdekken we vier of vijf spuitende walvissen. Met de verreijkijker zijn ze goed te zien. Veel rotsen voor de kust zijn wit van de pelikanen- en aalscholverpoep. Op één rots zien we maar liefst vijftig pelikanen zitten.

De mooie kustlijn wordt af en toe onderbroken door mijn- en haveninstallaties voor de verscheping van de erts.

Vlak voor Taltal vinden we een rustige plek om te kamperen en wéér aan het strand. Wij rijden eerst naar het centrum, parkeren de auto voor het theater naast een Argentijnse wereldreiziger en terwijl we met hem een praatje maken verschijnt een keurige meneer die graag wat informatie kwijt wil over 'zijn stad', want het blijkt de burgemeester te zijn.

Taltal heeft een mooi centrum met grote houten huizen in alle kleuren aan het stadsplein en de omliggende straten.

In het theater wordt geoefend door een dansschool en op een ander plein oefent een Chileens dweilorkest. Grote en kleine trommels die het ritme bepalen en links en rechts van hen een groep blaasinstrumenten die beurtelings inzetten en elkaar proberen te overtroeven. Uiteindelijk spelen ze samen.

De volgende middag is het plein volgestroomd met honderden gezinnen. Voor het podium zitten kerstmannen die snoep uitdelen en kinderen op schoot nemen. Rond het plein zijn uitdeelplaatsen waarvoor de ouders met hun kinderen in de rij staan. Na het inleveren van een bon ontvangen ze een grote zak met

cadeaus voor hun kinderen. Veel blije gezichten. We genieten mee en hebben het gevoel op een verlaat Sinterklaasfeest rond te lopen.

De volgende dag gaat onze tocht langs de kust naar het N.P. Pan de Azucar. In Friesland noemen ze dat een 'sukerbolle'. Hier is het alleen de associatie, want het wit op de rots is het bekende afvalprodukt van de pelikanen.

We rijden het park in en zijn in een andere wereld; op eens overall cactussen en vanaf het hoogste punt aan de kust kijken we in de diepte naar een grote baai met witte stranden en de Pan, een grote en een kleine glooiende bergtop, een kilometer uit de kust. Daar zitten enkele honderden Humboldt-pinguïns, een zeldzame soort die beschermd is. We gaan ze hier niet zien, want het eiland is niet toegankelijk. Je kunt er met een vissersbootje langsvaren, maar we gaan later bij een andere kolonie kijken, waar je tussen de dieren kunt lopen. Vanaf de mirador rijdt Anne met ons mee naar beneden. Zij is een Engelse en geeft les op een taalinstituut in Santiago. Binnenkort vertrekt ze naar de Dominicaanse Republiek om daar hotelpersoneel Engels te leren. Het is haar manier om de wereld te verkennen. Ze neemt ons mee naar de camping waar ze zelf een cabana huurt en waar wij een mooie plek vinden met bbq en rieten afdak. De eko-camping is nieuw, met Solar voor de verwarming van het water en het opwekken van electriciteit. Het afval wordt gescheiden ingezameld.

's Avonds lopen we naar het vissersdorpje en eten op het terrasje bij een aardige Chileense vrouw. Ze steekt de ene sigaret met de andere aan en weet tussendoor prima vis te bakken. Hanna, de enige andere gast, zit op een taxi te wachten die haar naar de nachtbus voor San Pedro zal brengen. Ze is net een paar dagen op pad en is blij dat ze even Duits kan spreken, want ze voelt zich nog niet echt op haar gemak. Haar aankomst in Santiago was al geen succes. De rugzak kwam drie dagen later en haar tentje zit er niet meer bij. Een moeizame start en dat heeft haar onzeker en wantrouwend gemaakt. We stellen haar gerust en weten zeker dat ze in San Pedro snel haar draai zal vinden.

De volgende dag verkennen we het park. Op de rotsen zit een man te vissen, dus ga ik kijken hoe dat moet, want mijn werphengel ligt klaar op onze 'bovenverdieping'.

Sergio laat me alles zien en legt uit. Hij en zijn vrouw Elizabeth hebben een oude, grotendeels zelfgebouwde camper met grote aanhanger vol cadeaus en planten voor hun dochter waar ze de kerstdagen gaan doorbrengen. Bij het afscheid moeten natuurlijk eerst foto's worden gemaakt en vervolgens wordt er gezoend en gehugged. Chilenen zijn daar heel snel mee.

Zelfs bij het voorstellen aan elkaar wordt gezoend en mannen drukken elkaar vaak even stevig aan de borst bij het afscheid.

's Morgens hebben we met Dirk twee flinke dorades en een kilo krabbenpoten van een plaatselijke visser gekocht. Die gaan 's avonds op de bbq. Heerlijk en toch is Maria is nog steeds vegetarisch!

Op woensdag verlaten we deze mooie baai, rijden langs de Playa Blanca het park uit en volgen de kustweg naar La Serena. We maken een tussenstop in Bahia Inglesa en zijn bijna de enige kampeers op een grote camping naast het vakantiedorpje. Overal wordt getimmerd, gemetseld en gerepareerd. Aan alles kun je merken dat het seizoen over enkele dagen begint. De scholen zijn gesloten van de kerstdagen tot begin maart.

Donderdag is een rust-, klussen- en wasdag. In het dorpje staat de Domo, een hip bolvormig strandcafé met wifi. Wel zo gemakkelijk, want dan kun je je eigen laptop gebruiken.

Op eerste kerstdag rijden we het laatste stuk naar La Serena. Het kerstgevoel ontbreekt. Wel is er weinig verkeer op de weg die nu weer landinwaarts gaat, door een vlakte met links hoge en rechts lage bergen. We zien in de verte grote glanzende koepels op de bergtoppen.

Dit is het gebied van de observatoria. Ze liggen in het achterland van La Serena omdat in deze omgeving de lucht schoon en zuiver is om ver in de ruimte te kunnen kijken. De meeste zijn gebouwd door Europese en Amerikaanse organisaties. Enkele zijn op afspraak te bezichtigen.

Twintig kilometer voor Copiapo begint een groot gebied met akkerbouw en druiventeelt, direct na de stad is het weer dor en droog. Weer dicht bij de kust wordt het landschap groener met struiken en bloeiende bloemen en passeren we steeds meer dorpjes met vakantiehuisjes, stranden en links van de weg kapellen in alle soorten en maten voor diverse heiligen. Ze zijn uitbundig versierd met prullaria en geschenken, voorzien van goed onderhouden bloemperken en sommige hebben zelfs een overdekte asado voor het geval de bezoekers onder het toezicht van Santa Chemita, Santa Teresa of de Virgen del Rosario hun vlees willen roosteren.

Vlak voor La Serena houden we even halt bij het 'museum van de wind', een aantal bijzonder gevormde rotsformaties.

Een kleine rustige camping achter een appartementencomplex aan de strandboulevard is de komende dagen onze verblijfplaats met een uitstapje van twee dagen naar Andacollo.

Andacollo, een bedevaartsplaats vergelijkbaar met Lourdes, is rond de kerst vijf dagen lang het centrum van uitbundige muziek en dans. Tientallen groepen muzikanten met hun dansers komen uit Peru, Bolivia, Argentinië en het noorden van Chili om eer te bewijzen aan La Reina de Metal, de koningin van het metaal. De inwoners van het stadje leven al eeuwen van het zilver, goud en koper uit de omliggende bergen. Ze wordt ook wel de Virgen del Rosario of kortweg La Chinita genoemd. De mijnwerkers in Zuid-Amerika beschouwen haar als hun patrones en rond de kerst trekken zo'n

150.000 gelovigen naar het grote plein met enorme basiliek. Wij rijden de bergen in en na lang zoeken vinden we aan het einde van het dorp een overnachtingsplek op een speelveldje achter een paar huizen.

Het hele dorp barst uit zijn voegen met tientallen bussen en honderden auto's en hier staat helemaal niemand! We storten ons in de drukte, straten vol marktkramen, provisorisch ingerichte eet-tenten en alle bewoners bieden hun diensten aan. Tuintjes en binnenpleintjes staan vol auto's, je kunt bij iedereen naar de wc of de douche gebruiken, kortom een gezellige ongeorganiseerde chaos.

In de verte horen we de trommels op het plein en daar eenmaal aangekomen kijken we onze ogen uit. Overal prachtig geklede dansgroepen die op het ritme van hun eigen muzikanten met grote en kleine trommels hun dansen uitvoeren. Op de vaandels kunnen we zien waar ze vandaan komen. De meesten vertegenwoordigen hun oorspronkelijke indianenstam, Mapuches, Comanches, maar ook gitanos, zigeuners. Een aantal komt uit dorpen waar we de afgelopen weken zijn geweest. Allemaal mijnwerkersstadjes.

Het dansen gaat zonder onderbreking uren door en elke groep maakt zijn opwachting bij de Chief die voor de basiliek zit. Vanaf de ingang van de kerk kruipen pelgrims op hun blote knieën tot voor het beeld van La Chinita. Honderden mensen staan in langs het gangpad met kaarsen in hun hand die ze vasthouden tot ze zijn opgebrand. De houten vloer is bedekt met een dikke laag kaarsenvet. Vooraan staan lange rijen mensen, jong en oud, te wachten tot ze bij een van de vele priesters hun wensen, verlangens of problemen kwijt kunnen om vervolgens gezegend te worden met een roos die in wijwater is gedoopt.

Het hoogtepunt is in de namiddag wanneer de Virgen op een grote draagbaar over het plein en door de straten wordt rondgedragen. Wanneer ze terugkeert op het plein beginnen alle mensen enthousiast te zwaaien met zakdoekjes en alle trommelgroepen die tot nu toe hun eigen ritmes hebben gespeeld klinken ineens als één grote drumband. Een oorverdovend geluid.

Het is een fascinerend schouwspel dat ons niet loslaat en we blijven tot de avond op de plaza. Terug op ons speelveldje horen we nog tot middernacht de trommels in het centrum.

De volgende ochtend halen we rond acht uur verse broodjes bij de bakker en de eerste, weer nieuwe groepen, zijn zich aan het opstellen voor een laatste dag met muziek en dans.

Het is deels folklore, maar vooral ook gepassioneerde devotie en voor ons een kleurrijke happening die we nooit zullen vergeten.

Rond het middaguur zijn we terug op de camping in La Serena. We besluiten enkele dagen te blijven. De camping heeft zowaar een grasmat en dat hebben we nog niet eerder meegemaakt. Ook staan er weer bomen waar je lekker in de schaduw kunt zitten.

We repareren de watertank en de auto moet naar een garage voor een 10.000 km-beurt.

Er zit hier een grote Toyota-dealer en de service in Chili is goed én, niet onbelangrijk, heel goedkoop.

La Serena begint nu langzamerhand vol te lopen met vakantiegan-

gers. We hebben voor het eerst medebewoners op de camping. Twee aardige motorboys uit Santiago schuiven aan en tot in de late uurtjes wordt een flinke hoeveelheid pisco achterover geslagen.

Ook enkele Argentijnen die via de Paso Agua Negra zijn gekomen omdat ze zon en strand willen.

Iets verder staat een grote bus van Tucantravel met Engelsen en vooral Australiërs. Ze trekken zes maanden door Zuid-Amerika in wisselende samenstelling. Een aantal doet de hele route, anderen stappen ergens op en gaan na vier of zes weken weer huiswaarts.

Morgen is het oudjaarsavond. Op het strand wordt alles in gereedheid gebracht voor veel spektakel met vuurwerk en lichtshows. Dat willen we wel een keer meemaken.

En dus hebben we net een tafel voor vier gereserveerd in een restaurantje aan het strand, met zicht op het vuurwerk.

Menu:

Aperitivo   Pisco sour
                          Voult avant relleno
                          (Pastel de jaiva, pastel de choclo, espinaca)

Cena   Entrada
                          Trilogía de ceviche
                          (Reineta, camarón y salmón)
                          Plato de Fondo
                          Medallón de lomo con salsa champinón
                          Tocino acompañado con papas polinesicas (papas rellenas con verduras salteadas al oliva y salsa yogurt)

1/2 de botella de vino p/p
1 botella de champagne para dos personas

Bebidos o jugos naturales

Postre   Brochetas de frutas naturales

Ziet er dus heel Hollands uit behalve dan de pisco sour.

Voor Maria maken ze een vegetarisch alternatief en daar zijn ze in deze carnivore wereld zeer goed in.

En dat alles inclusief vuurwerk en feestende Chilenen voor \$ 28.900 pp

In Euro's, want dat willen jullie toch graag weten, is dat E 36,00 pp.

We wensen jullie allemaal een heel gezellige oudjaarsavond met veel oliebollen en andere lekkere hapjes en om 12 uur mooi windstil vuurwerkweer.

**En natuurlijk een gelukkig
en gezond 2010 !!!**

Maria en Jos

